

# Stenografični zapisnik

osemnajste (večerne) seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dné 22. oktobra 1888.

**Nazoči:** Prvosednik: deželni glavar dr. Josip Poklukar.  
— Vladni zastopnik: c. kr. deželni predsednik baron Andrej Winkler. — Vsi članovi razun: knezoškof dr. Jakob Missia, baron Oton Apfaltrern, dr. Gustav Mauer, Viljelm Pfeifer, dr. Jurij Sterbenec, Franc Šuklje, baron Alfons Zois.

## Dnevni red:

1. Ustno poročilo finančnega odseka o reorganizaciji deželnih uradov (k prilogi 64.).
2. Ustno poročilo upravnega odseka o rokopisu c. kr. davčnega nadzornika Luke Robič-a glede uravnave zemljiškega davka.
3. Ustno poročilo upravnega odseka o načrtu zakona, kateri prenareja § 2. zakona dné 18. decembra 1874, dež. zak. št. 1 leta 1875., o uredbi doneskov od zapuščin k normalno-šolskemu zakladu (k prilogi 47.).
4. Ustno poročilo upravnega odseka o načrtih zakonov:  
I. o napravljanji in vzdržavanji javnih, neerarskih cest in potij in  
II. o uvrstitvi deželnih cest (k prilogi 62.).
5. Ustno poročilo upravnega odseka o načrtu zakona o povzdigi réje goveje živine (k prilogi 67.).
6. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji Jožefa Viktorja Witthalm, posestnika Kolizeja v Ljubljani, da bi se izbrisale dotične servitutne pravice, združene s tem posestvom.

Seja se začne ob 7. uri 15 minut zvečer.

# Stenographischer Bericht

der achtzehnten (Abend-)Sitzung

des krainischen Landtages

zu Laibach

am 22. October 1888.

**Anwesende:** Vorsitzender: Landeshauptmann Dr. Josef Poklukar. — Vertreter der k. k. Regierung: Landespräsident Andreas Baron Winkler. — Sämmtliche Mitglieder, mit Ausnahme von: Fürstbischof Dr. Jakob Missia, Otto Baron Apfaltrern, Dr. Gustav Mauer, Wilhelm Pfeifer, Dr. Georg Sterbenec, Franz Šuklje, Alfons Baron Zois.

## Tagesordnung:

1. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Reorganisirung der Landesämter (zur Beilage 64).
2. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über das Manuscript des k. k. Steueroberinspectors Lukas Robič betreffend die Regulirung der Grundsteuer.
3. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über den Gesetzesentwurf, womit der § 2 des Gesetzes vom 18. December 1874, L. G. B. Nr. 1 de 1875, betreffend die Regelung der Normalschulfondsbeiträge von Verlassenschaften abgeändert wird (zur Beilage 47).
4. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Entwürfe zweier Gesetze:  
I. betreffend die Herstellung und Erhaltung der öffentlichen, nicht ärarischen Straßen und Wege und  
II. betreffend die Kategorisirung von Landesstraßen (zur Beilage 62).
5. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über den Entwurf eines Gesetzes betreffend die Hebung der Rindviehzucht (zur Beilage 67).
6. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des Josef Victor Witthalm, Besitzers des Coliseums in Laibach, um Löschung der auf diesem Besitze haftenden Servitutsrechte.

Beginn der Sitzung um 7 Uhr 15 Minuten abends.



**Deželni glavar:**

Potrpujem sklepčnost slavne zbornice in otvarjam sejo. Gospoda zapisnikarja tajne seje prosim, da prečita sklepe, storjene v tajni seji:

1. Ustno poročilo finančnega odseka o reorganizaciji deželnih uradov (k prilogi 64.).
1. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Reorganisation der Landesämter (zur Beilage 64.).
2. Ustno poročilo upravnega odseka o rokopisu c. kr. davčnega nadzornika Luke Robiča glede uravnave zemljiškega davka.
2. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über das Manuscript des k. k. Steneroberinspectors Lukas Robič betreffend die Regulirung der Grundsteuer.

**Poslanec Višnikar**

(bere — lieš):

**A.**

1. a) Pri deželnem tajnistvu se ustanovi služba deželnega svetovalca z letno plačo 1600 gld. in z aktivitetno doklado 240 gld.; glede petletnic in pokojnine veljajo določbe obstoječe za deželne uradnike.

b) Deželni odbor se izrečno pooblastuje nastaviti sposobno osebo za to službo, katera je takoj običajno razpisati.

c) Pogoji za to službo, od katerega se nikakor ne sme odstopiti, je ta, da se dotični izkaže, da ima izpit za konceptno službo pri državni upravi ali pa za sodnijo.

2.) Služba enega deželnega tajnika se opusti; dotični uradnik ostane v službi *extra statum*.

3.) Služba koncipista se aktivira selej tedaj, kadar odpade tajnik *extra statum*.

4.) Deželnemu odboru se naroča, da predloži prihodnjemu deželnemu zboru današnjim razmeram primerno prenovljeno službeno pragmatiko in službeno instrukcijo za deželne uradnike.

5.) Predlogi pod št. I do VIII izkaza plač v prilogi 64. se potrdijo.

6.) Novo sistemizovane službe in plače stopijo v veljavo s 1. januarjem 1889 ter od tega dne dalje prenehajo vse draginske priklade.

**B.**

Gospodu Luki Robiču dá se iz deželnega zaklada 600 gld. za od njega sestavljeni primerjalnik vcenitve za uravnavo gruntne davka z vcenitvijo po stalnem gruntne katastru vojvodine Kranjske, ako ga brez-pogojno prepusti deželi v last.

**Deželni glavar:**

Naznaniti imam dalje, da je došla med dopoldansko sejo predsedništvu prošnja občine Dol, katera prosi za podporo za notri imenovano okrajno cesto;

predlaga to prošnjo gospod poslanec Dev in se bode po včerajšnjem sklepu izročila deželnemu odboru.

3. Ustno poročilo upravnega odseka o načrtu zakona, kateri prenavlja § 2. zakona dne 18. decembra 1874, dež. zak. št. 1 leta 1875. o uredbi doneskov od zapuščin k normalno-šolskemu zakladu (k prilogi 47.).

3. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über den Gesetzentwurf, womit der § 2 des Gesetzes vom 18. Dezember 1874, L. G. B. Nr. 1 de 1875, betreffend die Regelung der Normalschulfondsbeiträge von Verlassenschaften abgeändert wird (zur Beilage 47.).

**Poročevalec Hren:**

Slavni zbor! Smoter, ki je vodil mene in vodil moje častite tovarše, ko smo v VIII. seji lanskega zasedanja izročili slavnemu zboru predlog, da bi se zakon 18. decembra 1874 glede doneskov od zapuščin na korist normalno-šolskemu zakladu primerno prenovil. — smoter tadajni naš je bil, da bi zadobili normalno-šolskemu zakladu za ogromne potrebsčine, ki za javne ljudske šole leto za letom vedno naraščajo, novih virov, novih dohodkov, novih gmotnih pripomočkov. Tem nazorom se je pridružil tudi veleslavni zbor s tem, da je bil dne 21. januarja t. l. s svojim sklepom dotični naš predlog izročil deželnemu odboru z nalogom, naj se natanko in pobližje z njim peča, naj stvar iz gospodarskega in ravno tako iz finančnega stališča preišče ter o uspehu in dotičnem svojem mnenji do prihodnjega zasedanja slavnemu zboru poroča. To se je zgodilo s poročilom deželnega odbora pod prilogo št. 46.

Če častita gospôda primerjate dotični zakon, katerega prenoviti meri omenjeni predlog, namreč zakon 18. decembra 1874 z iniciativnim predlogom mojim, oziroma mojih tovaršev, razvidite, da meri dotični predlog na spremembe onega zakona v treh ozirih. Prvič, da bi se k plačevanju pristojbine ali doneska od podedovanega premoženja na korist normalno-šolskemu zakladu pritegnil tudi legatar ali volilorejnik, kar po sedanjem zakonu ni bilo in tudi dandanes ni; kajti, kakor je razvideti iz dotičnega zakona, se tam govori le o dedičih, nikjer pa ne tudi o volilorejnikih ali legatarjih, torej se volilorejniki k tem pristojbinam po sedanjem zakonu niso mogli pritegniti; sicer je pač res, da so nekatera sodišča dedičem odmerjala in nalagala pristojbino od cele zapuščine, ali plačali so te pristojbine le dediči, nikakor pa ne legatarji, kar se pač ne more odobravati, ker eden kot drugi zadobil je podedovano premoženje. — V nekem slučaju se je bila pravda vnela in šlo je do najvišega sodišča na Dunaji, naj bi spoznalo, da je tudi legatarju plačati na njegov legat pripadajočo pristojbino; ali najvišje sodišče je spoznalo, da se po sedanjem zakonu, ki ne



govori niti z besedo o volilijemniku, legatar ne more pritegniti k plačevanju normalno-šolske pristojbine.

Iz ene strani je torej neumestno in nepravično, da mora dedič od cele zapuščine plačevati pristojbino, legatar pa nič, posebno ker se mnogokrat primeri, da legatar več dobi zapustnikovega premoženja kakor dedič in bi moral dedič še za legatarja pristojbino plačati. Z druge strani pa bi se tudi moglo pripetiti, da bi se od kake zapuščine prav nič ne plačalo in bi normalno-šolski zaklad v očitvidno škodo prišel, ako se n. pr. vsa zapuščina razdeli v legatih. Vzemimo za primerljaj, da je kdo volil svojih 10.000 gld. peterim osebam, vsakej po 2000 gld.; te osebe bile bi le legatarji in kot takim ne bilo bi jim treba prav nič plačati šolske pristojbine. Take posledice, katere je najviše sodišče spoznalo v zakonu utemeljene, uvaževal je tudi deželni odbor in se je postavil v svojem poročilu na stališče našega iniciativnega predloga, naj se ne samo dedič, ampak tudi legatar pritegne k plačilu pristojbine.

To načelo velja na podlagi dotičnih deželnih zakonov že sedaj po mnogih drugih deželah; tako na Českem, v Dalmaciji, na Koroskem, Štajerskem, Gornje Avstrijskem in Solnograškem. V vseh drugih deželah pa, in tako doslej tudi na Kranjskem, legatarji niso bili po zakonu k plačevanju normalno-šolskega zaklada dolžni. To je prva novost, na katero cika naš tedajni predlog, in katera se je zdela tudi deželnemu odboru tako pravična, da jo je v svoj predlog prevzel, in na istem stališču stoji tudi upravni odsek, ker predlaga slavnemu zboru, naj v tej točki spremembi starega zakona pritrdi.

Druga novost iniciativnega omenjenega predloga je, da bi se tarifa ali cenilo, po kateri je pristojbino odmeriti, primerno zvišala. Predlagali smo, naj se zvišek pristojbine prične šele pri zapuščinah nad 30.000 gld.; do tega zneska pa naj ostane pristojbinska tarifa kakor je bila, toraj od vsakih 100 gld. po 20, 25, 30 krajcarjev itd., le pri zapuščinah, ki segajo nad 30.000 gld. naj šolska pristojbina poskoči, in sicer tako, da bi pri zapuščinah, ki znašajo nad 100.000 gld. se zvišala do 1 gld. 50 kr. Ker se je pa visoka vlada izrazila, da bi ne mogla dovoliti takega zviška ter dopušča k večjemu zvišek do enega odstotka in sicer le od zapuščin nad 100.000 gld., smatral je deželni odbor, da bi se bilo te meje držati, ker sicer bi ves naš dober namen splaval po vodi in bi vse ostalo pri starem. Da se torej vsaj nekoliko doseže, je deželni odbor predlagal drugo lestvico, ki pač nekoliko zvišuje pristojbino pri zapuščinah nad 30.000 gld., katera pristojbina bi pa segala samo do 1 gld. od 100 gld., in sicer v smislu vladinega stališča le pri zapuščinah, ki znašajo nad 100.000 gld. podedovanega premoženja. Ravno na tem stališču gledé tarife je ostal tudi upravni odsek, v katerega imenu imam čast poročati, ki se torej gledé lestvice zлага s predlogom deželnega odbora.

Tretja novost iniciativnega predloga je bila ta, da bi se pristojbina vsem dedičem in legatarjem odmerila po cenilu, katero najdete v § 2., da bi se pa tistim dedičem ali volilijemnikom, ki niso z zapustnikom v nikaki ali v daljni rodbinski zvezi, kakor v četrtem kolenu, pristojbina podvojila. Tudi temu se

je slavna vlada upirala in zato je deželni odbor nasvetoval in ravno tako tudi upravni odsek predlaga, naj ostane v tem oziru pri starem.

Kar se tiče torej predloga upravnega odseka v prilogi 73., strinja se v bitnosti z nazori in načeli predloga deželnega odbora. Da ne tratim časa sedaj, ko smo že skorej na razhodu in ker je še mnogo posla za današnjo sejo nakopičenega, se mi ne zdi treba še dalje utemeljevati predloga upravnega odseka.

Upravni odsek torej predlaga:

- 1.) Priloženi načrt zakona se potrdi;
- 2.) deželnemu odboru se naroča, da temu načrtu izprosi Najviše potrjenje.
- 1.) Der beiliegende Gesetzentwurf wird genehmiget;
- 2.) der Landesausschuss wird beauftragt, diesem Gesetzentwurf die Allerhöchste Sanction zu erwirken.

Deželni glavar:

Želi kdo besede v splošni razpravi?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker se nihče ne oglasi, preidemo v nadrobno razpravo.

Poročevalec Hren

(bere načrt zakona in predloga upravnega odseka iz priloge 73., ki obveljajo brez debate v drugem in tretjem branji — liest den Gesetzentwurf und die beiden Anträge des Verwaltungsausschusses aus der Beilage 73, welche ohne Debatte in zweiter und dritter Lesung genehmiget werden).

4. Ustno poročilo upravnega odseka o načrtih zakonov:

- I. o napravljanji in vzdrževanju javnih, neerarskih cest in potij in
- II. o uvrstitvi deželnih cest (k prilogi 62.).

4. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Entwürfe zweier Gesetze:

- I. betreffend die Herstellung und Erhaltung der öffentlichen, nicht ärarischen Straßen und Wege, und
- II. betreffend die Kategorisirung von Landesstraßen (zur Beilage 62).

Poročevalec Višnikar:

Slavni zbor! V imenu upravnega odseka poročati mi je o načrtih zakonov: I. o napravljanji in vzdrževanju javnih, neerarskih cest in potij in II. o uvrstitvi deželnih cest.

Upravni odsek se je posvetoval o teh dveh zakonih in sklenil staviti spremembe, omenjene v prilogi 72.

O načelih, po katerih sta sestavljena ta načrta, govorilo se je že mnogo v tej visoki zbornici, in že vsak častiti gospod poslanec si je napravil sodbo o teh zakonih. Z njima nameravamo zboljšati javni pro-



met, kajti gotovo je, da se z zboljšanjem cest tudi promet zboljša. Dalje se namerava s tem bremena bolj pravično razdeliti, kakor so razdeljena sedaj. Usojam si trditi, da bi ravno najbolj oddaljeni kraji v deželi morali imeti najboljše ceste, ker so že radi daljave na slabšem, narobe pa imajo največ priklad plačevati in imajo kljub temu najslabše ceste. Da se boljša uprava pri cestah doseže, ustanovili so se drugače cestni odbori. Dalje se je skušalo odpraviti kolikor mogoče cestno tlako, kajti skušnje so pokazale, da je to neumestno in da je veliko lažje bremena bolj pravično razdeliti s prikladami, kakor s tlako. Mislim, gospôda, dajmo ljudstvu dobre ceste in hvaležno nam bode.

Po teh opazkah stavim v imenu upravnega odseka nasvet:

Slavni deželni zbor naj sklene:

1.) V prilogi 62. nahajajoča se načrta zakonov: I. o napravljanji in vzdrževanji javnih, neerarskih cest in potij in

II. o uvrstitvi deželnih cest, — se odobrujeta.

2.) Deželnemu odboru se naroča, da tema načrta pridobi Najvišje potrjenje.

Der hohe Landtag wolle beschließen:

1.) Den in der Beilage 62 enthaltenen Entwürfen der Gesetze, betreffend:

I. die Herstellung und Erhaltung der nichtärrarischen Straßen und Wege, und

II. die Kategorisirung von Landesstraßen, — wird die Genehmigung ertheilt.

2.) Der Landesausschuß wird beauftragt, die Allerhöchste Genehmigung dieser Gesetzentwürfe zu erwirken.

### Deželni glavar:

Otvorjam o teh dveh nasvetih upravnega odseka splošno razpravo in vprašam, ali želi kateri gospodov besede v splošni debati? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.) Ako nihče ne želi besede, prestopimo v nadrobno razpravo in predlagal bi, da po nepotrebnem ne tratimo časa, da gospod poročevalec le kliče dotični član, oziroma paragraf in naj se potem, ako kateri gospod želi besede, precej oglasi, sicer pa bodem, ako se nihče ne oglasi, izjavil, da je dotični paragraf sprejet, se vé s spremembami, ki so pojasnene v prilogi 72. Ali je zoper to kaj ugovora? (Ni ugovora. — Wird kein Widerspruch erhoben.)

Ker ni ugovora, homo tako postopali.

### Poročevalec Višnikar

(bere naslove in številke posameznih paragrafov, potem naslov in uvod zakona iz priloge 62., ki obveljajo brez debate — liest die Titel und Ziffern der einzelnen Paragraphen, sowie Titel und Eingang des Gesetzes aus Beilage 62, welche ohne Debatte genehmiget werden.)

### Deželni glavar:

Prosim gospode, ki prvemu načrtu zakona, kakor ga predlaga upravni odsek, pritrdé v celoti, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prvi zakon je v celoti sprejet. Prestopimo k drugemu zakonu o uvrstitvi deželnih cest.

### Poročevalec Višnikar:

V drugem zakonu je sklenil upravni odsek neko malo spremembo, ko je bilo že poročilo v tisku. To zadeva namreč 11. točko, katera se je vsled dotične peticije okrajnega cestnega odbora v Trebnem spremenila tako-le:

«11.) Cesta iz Radne čez Mokronog na Veliko Loko, katera se pri Teričji Vasi loči od Radeško-Krške nekdanje državne ceste ter drži ob Mirni čez Tržiše, Mokronog, Bistrico, Mirno. Veliko Loko do tje, kjer se blizu Korenitke stika z Zagrebško državno cesto.

11.) Die Radna-Raffenfuß-Großlader Straße, bei Rudenstein von der Ratichach-Gurkfelder ehemaligen Reichsstraße abzweigend, längs der Muring über Terfische, Raffenfuß, Feistritz, Mendegg, Großlader bis zur Einmündung in die Agramer Reichsstraße bei Korenitka.»

Ta sklep se je storil, ker to okraju bolj ugaja. Cesta je tudi v dobrem stanu in dovelj široka, torej ni bilo v odseku ugovora proti temu, da se ta točka v tem smislu popravi.

### Deželni glavar:

Želi kdo v splošni razpravi k načrtu drugega zakona besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker se nihče ne oglasi, preidemo v nadrobno razpravo, ter homo tako postopali, kakor pri prvem zakonu.

### Poročevalec Višnikar

(bere §§ 1—4, naslov in uvod zakona o uvrstitvi deželnih cest iz priloge 62. s spremembo točke 11. § 1., ki obveljajo brez debate — liest §§ 1—4, Titel und Eingang des Gesetzes betreffend die Kategorisirung von Landesstraßen aus der Beilage 62 mit der Aenderung des Punktes 11 im § 1, welche ohne Debatte genehmiget werden.)

### Deželni glavar:

Prosim gospode, kateri načrtu drugega zakona o uvrstitvi deželnih cest pritrdé v celoti, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Načrt drugega zakona je tudi v celoti sprejet in s tem rešen prvi predlog upravnega odseka. Prosim iorej gospode, kateri pritrdé drugemu predlogu odsekovemu, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

### Poročevalec Višnikar:

Po teh sklepih ste rešeni tudi peticiji okrajnega cestnega odbora Trebanjskega, da se uvrsti cesta Radna-Mokronog-Mirna-Velika Loka med deželne ceste, potem prošnja trga Tržič, da se okrajna cesta iz Tržiča v Podnart uvrsti med deželne ceste.



5. Ustno poročilo upravnega odseka o načrtu zakona o povzdigi reje goveje živine (k prilogi 67.).

5. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über den Entwurf eines Gesetzes betreffend die Hebung der Rindviehzucht (zur Beilage 67.).

#### Poročevalec Detela:

Slavni zbor! Upravnemu odseku je bil izročen zakon «o povzdigi reje goveje živine» — dné 19. t. m. Ta zakon obsega 21 paragrafov. Razumno je pač, da upravnemu odseku v teku dveh dni ni bilo mogoče zvršiti naloge, ta zakon pretresovati in o tem sklepati, tem menj, ker je imel še pretresovati cestni zakon. Kakor je iz poročila deželnega odbora razvidno, došel je ta načrt zakona tudi deželnemu odboru prekasno, da bi ga bil on mogel natanko pretresovati in meritorne nasvete o njem staviti, nasvetoval je torej le, da se izroči upravnemu odseku, akoravno je bil mnenja, da pač ne bode mogoče, rešiti ta nalog v sedanjem zasedanju. Poglavitni namen deželnega odbora pa je bil, da gospodje poslanci dobé ta načrt v roke, da bodo imeli priliko se seznaniti s stvarino tega zakona in posvetovati se v onih krogih na deželi, kateri se za ta zakon najbolje interesirajo.

Upravni odsek ne more družega, nego nasvetovati:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Načrt zakona o povzdigi reje goveje živine se vrne deželnemu odboru z naročilom, naj ga pretresa ter predloži deželnemu zboru v prihodnjem zasedanju.

(Obvelja. — Angenommen.)

6. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji Jožefa Viktorja Witthalma, posestnika Kolizeja v Ljubljani, da bi se izbrisale dotične servitutne pravice, združene s tem posestvom.

6. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des Josef Victor Witthalm, Besitzers des Coliseums in Laibach, um Löschung der auf diesem Besitze haftenden Servitutsrechte.

#### Poročevalec dr. Papež:

Slavni zbor! V imenu upravnega odseka imam čast, poročati o prošnji gospoda Jožefa Witthalma, posestnika Kolizeja v Ljubljani, da bi se izbrisale servitutne pravice, združene s tem posestvom. Zahteva te prošnje se glasi takó-le (bere — liest):

«Der hohe Landtag wolle in die Auflassung der für die hohen Herren Stände in Krain auf Grund des Kauf- und Verkaufsvertrages ddto. 15. Juli 1845 auf meiner Realität sub Einl.-Nr. 224 der Catastralgemeinde Unter-

schichta haftenden Servitutsrechte, wonach die Stadtgemeinde Laibach verpflichtet wurde, auf dem von den hohen Ständen in Krain erkauften, zum ständischen Gute Unterthurn gehörigen Terrain eine Transealkaserne und eine Winterreiterschule aufzubauen und im fortwährenden Bestande zu erhalten, einwilligen und mir Namens der hohen Herren Stände in Krain die diesbezügliche Löschungsurkunde ausstellen.»

Enako prošnjo vložil je, kakor je znano, gospod prosilec tudi na mestni zastop Ljubljanski. Dotična vknjizba v zemljiški knjigi se glasi od besede do besede tako-le (bere — liest):

«Die hohen Herren Stände in Krain mit dem Verkaufs- und Kaufcontracte ddto. 15. Juli 1845 zur Sicherstellung der von der Stadtgemeinde Laibach in dem dritten Artikel dieses Contractes übernommenen Verpflichtung, daß das erkaufte Terrain zum Aufbaue einer großen Transealkaserne und einer Winterreiterschule in derselben werde verwendet und diese letztere fortwährend werde erhalten werden, intabulirt.»

Iz vknjizbe se razvidi, da ima dežela Kranjska še danes pravico, spolnjenje te dolžnosti terjati, ako bi ne bila spolnjena ali pa kolikor morda še ni spolnjena ali v kolikor ne zadostuje več nekdanje spolnjanje sedanjim razmeram. Gospod prosilec tudi to dobro vé, kajti v prošnji, katero tukaj predlaga, pravi on, da je v drugi prošnji, katero je bil vložil pri mestnem magistratu, ponujal primerni svet za zgradbo nove tovarne ceste med kolizejsko cesto in državno cesto Celovsko. Znano je, da je mestni zastop njegovo prošnjo dilatorično odbil, in torej je tudi njegova ponudba brez pravnega nasledka v tem pomenu, da ni več vezan na to ponudbo. Želeti bi pa vendar bilo, da, ko bi se moglo njegovi prošnji ustreči, bi se pogajali s prosilcem, naj on tudi svojo ponudbo ponovi, oziroma morda še kaj več dodá in zato je sklenil upravni odsek, predlagati sledeči predlog:

Slavni zbor naj sklene:

Deželnemu odboru se naroča, naj se on pogaja z gosp. Witthalmom o njegovej predležečej prošnji in v prihodnjem zasedanju poroča o uspehu in stavi primerne predloge.

#### Poslanec dr. Mosche:

Meni se ta stvar pač premalenkostna zdi, da bi se ž njo še enkrat deželni zbor bavil. Za prosilca pa je stvar velikega pomena, ker on je sedaj spraznil Kolizej, vojaki so se preselili v novo vojašnico, in on namerava tam, kjer je doslej imel vojake, napraviti stanovanja. S predlogom upravnega odseka bi se ta stvar odložila za celo leto. Mislim, da bi popolnoma zadostovalo in bilo tudi koristno za deželo, ako bi deželni odbor smel sam v tej stvari razsoditi. Torej si usojam staviti namesto zadnjega predloga upravnega odseka sledeči stavek: «in se pooblašča, da reši prošnjo ugodno, ako bode imelo pogajanje povoljni uspeh za deželo».

(Se podpira. — Wird unterstützt.)



### Poročevalec dr. Papež:

Predlog, katerega je stavil častiti gospod predgovornik, se prav za prav ne protivi načelu upravnega odseka. Upravnemu odseku se je le nekako kočljivo zdelo, že sedaj in v zadnjem času, v katerem je došla peticija, sklepati o morebiti važnem deželnem premoženju, kajti tudi ta pravica spada v deželno premoženje, sicer pa, ako se deželni odbor pooblašča, to storiti, kar bi se morebiti tudi bržkone drugo leto njemu gotovo naložilo, mislim, da meni ni naloga, direktno protiviti se temu predlogu, akoravno nimam pooblaščenja od upravnega odseka, pritrjevati mu.

### Deželni glavar:

(glasovali bomo torej v prvi vrsti o spremembi predlogu, katerega je stavil gospod poslanec dr. Mosché, in potem o odsekovem predlogu, če prvi ne bi dobil večine. Prosim torej gospode, ki pritrdé spremembi predlogu gospoda dr. Mosché-ta, ki meri na to, da se nalaga deželnemu odboru, kakor predlaga upravni odsek, končno pa on pooblašča, da za slučaj, da dobi dovoljen uspeh, stvar končno reši, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet, in s tem odpade glasovanje o predlogu upravnega odseka.

S tem je rešena tudi zadnja točka dnevnega reda in zadnja točka onih predmetov, katere je imel rešiti slavní zbor.

Gospôda moja! dovolite mi, da se sedaj pri sklepu našega letošnjega zasedanja, s katerim sklepamo tudi šestletno dobo našega zborovanja, nekoliko ozrem nazaj na delovanje slavnega zbora.

(Poslanci ustanejo. — Die Abgeordneten erheben sich.)

Kako je denarno gospodarstvo slavnega zbora, to je pač pokazala jasno razprava, katero smo imeli pred kratkem, pred malo dnevi, razprava pri proračunu deželnega zaklada. Ni mi treba naglašati z novega, da je v tej dobi narasla potrebsčina pri deželnem zakladu zelo zdatna, da so se pa tudi dohodki tako ugodno poveksali, da je bilo mogoče priklade za deželne potrebsčine na neposredne davke zdatno znižati. Prizadeval si je slavní zbor v tej dobi pomagati v prvi vrsti kmetijstvu in obrtniji, in ni se štedilo pri onih troških, kateri se investirajo za plodonosne naprave, za zboljšanje zemljišč, za zboljšanje naših cest. Ne bodem torej nadrobno razpravljaj gospodarskih uspehov. Omeniti hočem le nekoliko najvažnejših zakonov, katere je sprejel slavní zbor in kateri so dobili tudi Najvišje potrjenje, tako, da so stopili v veljavo.

Omenjati mi je izmed političnih zakonov prenarredbe deželnega volilnega reda, s katero je slavní zbor stopil v eno vrsto z načeli, katerim je pritrdil državni zbor, tako da se je volilna pravica zdatno razširila. Omenjati mi je enako, da se je za glavno mesto naše dežele v nekem smislu občinski red preustrojl z zakonom l. 1887., kateri je zadobil tudi Najvišje potrjenje.

Gledé gospodarskih zakonov omenjati mi je kot najvažnejšega zakona o doneskih, katere plačujejo požarne zavarovalnice, s katerimi je mogoče deželnemu odboru

podpirati naprave požarnih straž v deželi, tako da se ta dobrodelna naprava bolj in bolj širi in število teh društev množi. Govorilo se je že itak o razširjenji šolnine na Ljubljansko mesto pri deželnem proračunu in dokazalo se je takrat, da je to bila zdatna podpora našemu denarnemu gospodarstvu, katera je omogočila po svoje, da je bilo možno znižati naklado na neposredne davke. Sklenila se je postava za pogozdovanje Krasa in izvrševati se je pričela, ter se imamo nadejati, da bode ta zakon posebno koristil notranjskim krajem, da bomo videli mesto pustega skalovja lepo zaraščene hribe, in bode zginila zanimivost pri potujočih, ki vedó pripovedovati, da od Postojne do Trsta je najgrji svet, katerega je videti na poti. Enako je bil sklenjen zakon o povzdigi živinoreje in o spuščanju zasebnih žrebcev, od katerega je tudi pričakovati za živinorejo ugodnega uspeha. Pričelo se je z zgradbo hudournikov, prvič na Gorenjski strani, v drugi vrsti z zakonom, ki sicer do danes še ni potrjen, česar se je pa nadejati tudi na Dolenjski strani. Omenjati mi je pri tem tudi del, pričetih v Račenski dolini, v Planinskih dolinah, in lahko naglašam, da je s tem pričeto delo, iz katerega bode dobivala dežela obilo sadu. V eni vrsti s tem omenjati mi je dovoljne prenarredbe zakona za osuševanje Ljubljanskega močvirja, se vé da mi je pač nepovoljna dolžnost opomniti, da osuševalna dela, akoravno bi bilo po mojem prepričanju že mogoče pričeti jih, se do danes še niso pričela, v veliko škodo posestnikov močvirskega ozemlja, ker letos že smo imeli bridko skušnjo, da je dvakrat bilo preplavljeno vse močvirsko ozemlje. Nadejam se, da bode dosedanje počasno postopanje v prihodnjem letu postalo urneje, da pridemo do dejanskih osuševalnih del, po katerih posestniki na močvirji že davno hrepené.

Sklenil se je dalje zakon, s katerim je bila dovoljena hranilnica Ljubljanskega mesta, katere delovanje se pričakuje v kratkem času. Posebne važnosti zná postati za našo deželo deželni zakon, s katerim se dopolnjuje državno zakonodajstvo gledé razdelitve skupnih zemljišč.

S tem bi bilo omenjeno najvažneje iz prejšnje dôbe enako gospodarskega, kakor političnega zakonodajstva, katero je slavní zbor izvršil.

Iz letošnje dôbe mi pač ni treba ponavljati, ker je gospodóm v spominu pglavitno, kar se je sklenilo. Vender pa moram omeniti, da tudi letos sklenjena sprememba deželnega volilnega reda v § 15. ni brez pomena. Enako omenjam, da so dobile letos hiralske ustanove, ki so se lanskega leta sklenile v proslavljenje štiridesetletnega vladanja presvetlega cesarja, svoj statut; izdaja brezplačnih lovskih kart se je z letošnjim zakonodajstvom omejila. Enako se je privolila za zgradbo novih ljudskih šol zdatna svota 6500 gld. Slavní zbor je pritrdil predlogu deželnega odbora, po katerem se namesti v prisilni delalnici poseben duhovnik, ki bode imel izključno duševno oskrbovanje tam spravljanih prisiljencev in nadejati se je, da se s tem popolnoma ustreže željam, katere imajo gledé duševne odgoje naše sosedne dežele. Enako se smemo nadejati, da bode ona sprememba, katero je slavní zbor sprejel gledé pobiranja deželne naklade na žganje,



povoljno uplivala, da bode mogoče našim vinorejcem prenašati težko breme, naloženo njim vsled državnega zakona na izdelovanje žganja. Končno pozdravljam s posebnim zadostenjem, da se je v tem zasedanji prvi odločni korak storil, da je ona cesta, o kateri se posvetujemo, odkar sem v tem slavnem zboru, t. j. čez 20 let, cesta čez Bogenšperk stopila v trenutek djanske zvršitve, da bodo prenehale opravičene pritožbe in bode zveza z Dolenjsko ložja. Enako z veseljem pozdravljam korak slavnega zbora gledé zgradbe dolenske železnice s tem, da je privolil naprej 500.000 gld. v delnicah, pokazal je dobro voljo, koristiti temu gospodarsko zelo zanemarjenemu delu naše dežele, in nadejam se, da bode država tudi vedla storiti svojo dolžnost, da gospodarsko zanemarjenemu okraju pripomore, da se ta železnična proga zvrši. Enako sem zadovoljen in pozdravljam z veseljem, da je slavni zbor privolil za Kamniško železnico daljno svoto 20.000 gld. Nadejam se, da bode omogočila ta daljna podpora, da se po tolikem zavlekanji železnica enkrat izdela, akoravno ne morem zamolčati obžalenja, da je ravno ta za državo tako važna, posebno za vojno upravo tako važna železnica tako malo podpore našla izrekoma v onih krogih, katerim ima največ koristiti. Olajšala bode ta železnica cestni erar in pomagala vojnemu upravnistvu, in od teh dveh strani ni naslo podjetje za zgradbo te železnice nikakorsne podpore.

Končno še predmeti, katere smo rešili v današnji seji. Gospôda, glediško vprašanje je tako, zarad katerega so se mnogokrat vnele živahne razprave, in nasprotja strank te slavne zbornice se včasih zelo poojstrila pri tem vprašanji. Letos, ko smo se enkrat zjediniili o tem, da se prvič ima gledišče na novo zgraditi, kar pred mogoče, in smo prišli do sklepa, da naj dežela skrbí za zgradbo, smo z velikim veseljem pozdravljali, da, akoravno je en gospod ugovarjal temu predlogu, so bili vender končno predlogi finančnega odseka skorej soglasno sprejeti, in se nadejam, da bode ta sklep prinesel večje soglasje med prebivalstvo Ljubljanskega mesta ter spravil še večje soglasje v slavni zbor, kateremu je bil večkrat v spodtiko. Želim torej, da bi se gledišče čim preje zgradilo v čast deželi in v čast Ljubljanskemu mestu. (Živahni klici na levi: — Lebhafter Rufe links: Dobro! dobro!)

Enako želim, da cestni zakon, katerega smo ravno sprejeli, koristi vsej deželi in se s tem ona vez, ki veže prebivalstvo vse dežele; — naj biva v mestih, v trgih ali na deželi, — tembolj utrdila, da bode čutilo, da so vsi eni, da so vsi deželani iste dežele in da nasprotja med njimi ne smé biti. (Klici na levi: — Rufe links: Dobro! dobro!)

Ravno tako želim, da bode uredba uradov, kakoršno smo sklenili danes tukaj, na korist naši deželi ter olajšala upravo, gledé katere čujemo vsako leto tožbe.

Da smo mogli toliko uspehov doseči, to pa izvira od tod, da so častiti gospodje držali se onega, kar se priporoča povsod, in kar sem tudi jaz kot svojo željo izrekel, ko sem prvič stopil na to mesto. Gospôda moja, akoravno politično stoječi na različnem stališči, smo pri vseh teh vprašanjih delovali soglasno, vsak

gospod je svoje pomisleke izrekel, očitno, brez ovin-kov in zlato jedro pravega se je naposled pokazalo.

Meine Herren! Ich danke Ihnen, daß Sie mit Objectivität und Ruhe an allen unferen Verhandlungen und an den Berathungen der wichtigsten wirtschaftlichen Fragen theilgenommen haben und daß Sie auch in politischen Fragen, insoferne solche zur Verhandlung gelangt sind, die möglichste Objectivität bewahrt haben.

Ko se zahvaljujem slavnemu zboru, je pa vender prva dolžnost, zahvaliti se vsem gospodom, kateri so, bodisi kot načelniki posameznih odsekov, bodisi kot poročevalci, prevzeli večje breme od vseh drugih gospodov. Zahvaljujem se pri tej priliki posebno našemu častitemu gospodu deželnemu predsedniku. Zelo me je veselilo, da je načelnik manjine tega zbora pri neki priliki zadnje dni izrekel, da je večina slavnega zbora posebno zarad tega v gospodarskih vprašanjih dosegla večje uspehe, ker ji je bila naklonjena sedanja vlada.

Gospôda! prepričan sem, da, ako smo dosegli uspehe, je k temu v prvi vrsti pripomogel naš neposredni zastopnik vlade v naši sredini. Zarad tega sem prepričan, da v smislu Vas vseh govorim, ako se prečastitemu gospodu deželnemu predsedniku zahvaljujem za gorko zastopanje interesov naše dežele in neumorno sodelovanje pri vsem delovanji v našem zboru. (Živahni klici: — Lebhafter Rufe: Dobro, dobro!)

Da pa, gospôda moja, zakonodajstvo in naši sklepi postanejo tudi koristni in plodonosni za našo deželo, se nam je zahvaljevati Najvišjemu našemu gospodu.

Gospôda moja! to dobo našega zasedanja pričeli smo leta 1883. s tem, da je osrečil presvitli cesar našo deželo s svojo navzočnostjo, ko smo praznovali 600letnico združenja vojvodine Kranjske s Habsburško monarhijo. Letos sklepamo to dobo in sklepamo jo o priliki še lepšega praznika vse države, o priliki 40letnice presvetlega našega cesarja. Prepričan sem, da iz globočine srca Vam vsem govorim, ako Vas naprosim, kot zadnjo besedo v tem zasedanji in kot zadnjo besedo v naši šestletni dobi, da sklenemo z iskreno željo: «Bog živi in ohrani dobrega in milostlivega našega vladarja Fran Josipa I., slava! Hoch!»

(Vsa zbornica vsklikne trikrat živahno: Slava! Hoch! — Daš ganze Haus bringt dreimal lebhafter Slava- und Hoch-Rufe aus.)

### C. k. deželni predsednik baron Winkler:

Naj mi bode dovoljeno h koncu sedanje šestletne dôbe spregovoriti se enkrat, da se namreč najprej srčno zahvalim častitemu gospodu deželnemu glavarju za njegove dobrohotne besede, namenjene moji osebi.

Drugič se moram zahvaliti visokemu zboru za prijaznost, katero je skazoval cesarski vladi, ki jo imam čast zastopati, gledé njenih predlog, in to ne samo v tej sesiji, ampak v vseh sesijah sedanje parlamentarne dôbe. Hvaležno pa moram tudi jaz, kakor že častiti gospod deželni glavar, priznavati in poudarjati, da so vsi poslanci dežele Kranjske tukaj skupno in složno sodelovali, deželi Kranjski v korist. Večkrat sem imel sicer priliko, opazovati v njih razpravah različno mnenje, a strasti nikoli ne.



Und so möchte ich am Schlusse der sechsjährigen Wahlperiode sämtlichen Herren Abgeordneten zum Abschiede ein freundliches «Lebewohl» zurufen, mit dem sehnlichsten Wunsche, daß der Geist der Eintracht, der in der jetzigen Wahlperiode hier gewaltet hat, auch im künftigen Landtage walten möge.

(Živahno odobravanje. — Sehhafter Beifall.)

#### Poslanec vitez dr. Bleiweis-Trsteniški:

Gradiva je bilo v poslednjem zasedanji mnogo in storili smo celo vrsto imenitnih sklepov. Da so vse obravnave naše v deželnem zboru tekale tako hitro in gladko ter so tudi na vse strani zadovoljevale, zahvaliti

se imamo našemu gospodu deželnemu glavarju, kateri, dasi mlad na tem mestu, vodil je s skušeno roko vse obravnave. Želim le, da tudi zanaprej ostane na tem častnem mestu (klici na levi: — Rufe links: Dobro! dobro!) in mislim, da izražam mišljenje vseh navzočih gospodov deželnih poslancev, ako se mu zahvaljujem za spretno vodstvo deželnozborskih obravnav.

#### Deželni glavar:

Hvala lepa gospodom, in ker smo sedaj vse posle našega delovanja končali, sklepam sejo in zborovanje deželnega zbora vojvodine Kranjske.

Konec seje ob 8. uri 45. minut zvečer. — Schluß der Sitzung um 8 Uhr 45 Minuten abends.